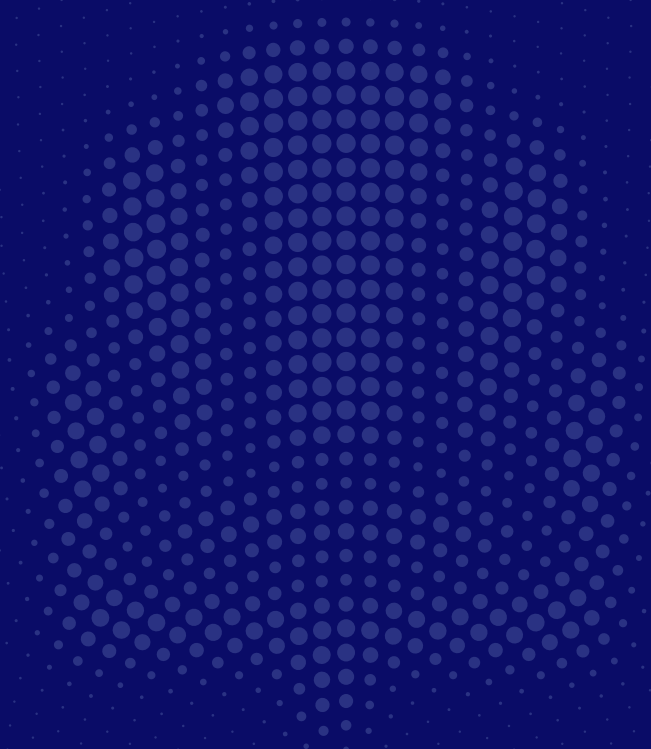




Tweede Kamer  
DER STATEN-GENERAAL

# Staat van de Kamer 2023



**Dit is de veertiende Staat van de Tweede Kamer: een overzicht van relevante feiten en cijfers die gaan over het Kamerwerk in 2023. De cijfers gaan terug tot 2018, zodat een helder beeld van de afgelopen Kamerperiode ontstaat. De Staat van de Kamer gaat over de Kamer als geheel: dit document bevat geen informatie over werkzaamheden van fracties of individuele Kamerleden.**

## Enkele feiten en cijfers op een rij

Net voor het zomerreces viel kabinet Rutte IV. In november 2023 werden Tweede Kamerverkiezingen gehouden.

Nieuw in de Staat van de Kamer 2023: informatie over beantwoording schriftelijke Kamervragen door ministeries.

In artikel 12.2 van het Reglement van Orde is vastgelegd dat schriftelijke vragen binnen 3 weken beantwoord dienen te zijn door de verantwoordelijk bewindspersoon. Als het niet lukt om de vragen binnen die termijn te beantwoorden, dient de verantwoordelijk minister dit, onder opgave van redenen, aan de Voorzitter te laten weten. De Griffier maakt regelmatig een openbaar overzicht van vragen die langer dan zes weken op beantwoording wachten. Ook rappelleert de Griffier regelmatig bij de ministeries over niet tijdig beantwoorde vragen.

Dit jaar is voor de eerste keer informatie opgenomen over de beantwoordingstermijn van schriftelijke vragen door de ministeries; een overzicht van de beantwoordingstermijn per kalenderjaar, over de periode 2018 -2023. Daarnaast bevat de Staat overzichten van de beantwoordingstermijn in percentages en in aantallen per ministerie in 2023.

De parlementaire commissie aardgaswinning presenteerde eind februari haar rapport in Zeerijp, in het aardbevingsgebied. In haar rapport 'Groningers boven gas' stelt de commissie dat Nederland een ereschuld heeft aan de Groningers en doet ze aanbevelingen hoe deze in te lossen.

Het aantal rapporteurs stijgt, ook in dit jaar met een demissionair kabinet en verkiezingen. Er waren 145 rapporteurs. In 2022 waren dat er 137.

In 2023 zijn 98 plenaire vergaderingen gehouden. In 2022 waren dat er 111. Er zijn 3485 moties ingediend. Dat is substantieel minder dan de 5010 moties die in 2022 werden ingediend. Er zijn 677 amendementen ingediend in 2023, in 2022 waren dat er 822. 133 Regelingen van werkzaamheden vonden plaats, tegen 163 in 2022.

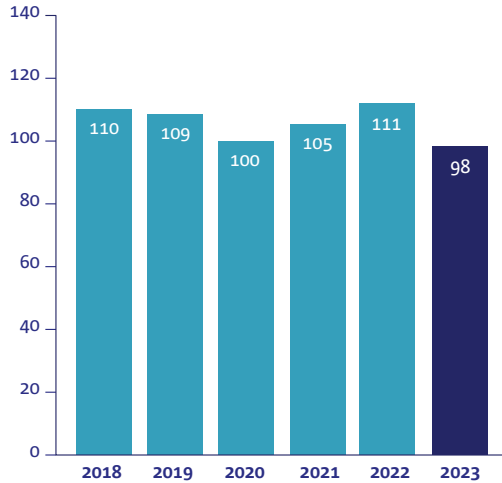
Tijdens het wekelijkse vragenuur op dinsdagmiddag zijn 88 mondelinge vragen behandeld. In 2022 waren dat er 97. Er zijn 1342 commissievergaderingen gehouden; tegen 1765 in 2022. De Tweede Kamer ontving het afgelopen jaar 81 maal buitenlandse gasten en delegaties. In 2022 gebeurde dat 88 keer."

## Zelfreflectie

Deze Staat van de Kamer is onderdeel van de Ramingsstukken 2025, en kan desgewenst worden betrokken bij de behandeling daarvan. Doel ervan is om, op basis van de weergegeven kengetallen, met elkaar te reflecteren op (ontwikkelingen in) het eigen handelen.

## 1. Plenaire vergaderingen

Aantal plenaire vergaderingen



Aantal regelingen van werkzaamheden



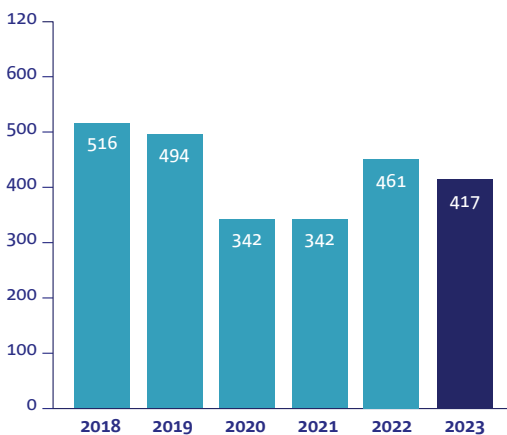
|       |            |
|-------|------------|
| 2023: | <b>133</b> |
| 2022: | 163        |
| 2021: | 137        |
| 2020: | 130        |
| 2019: | 151        |

*De langste regeling in 2023 duurde 77 minuten (17 januari 2023)*

|                 | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|-----------------|------|------|------|------|------|------|
| Aantal uren     | 894  | 879  | 819  | 794  | 875  | 718  |
| Gemiddelde duur | 8,1  | 8,0  | 8,2  | 7,5  | 7,9  | 7,3  |

## 2. Plenaire debatten

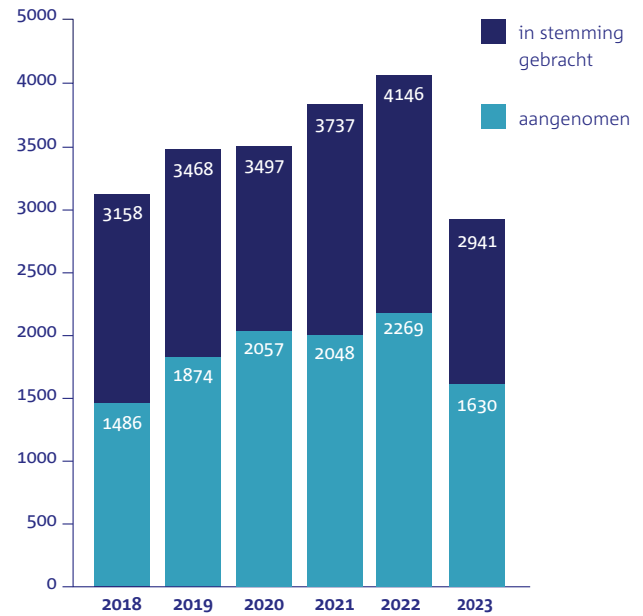
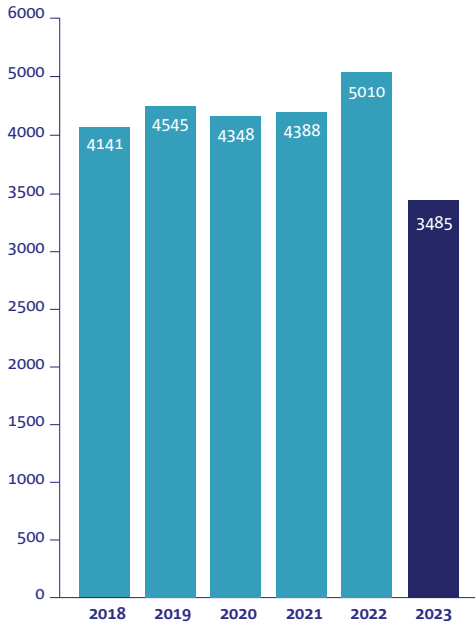
Aantal plenaire debatten



| Debatten over:                                      | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|---|------|------|------|------|------|------|
| Regeringswetgeving                                  | 93   | 82   | 78   | 65   | 99   | 61   |
| - Waarvan begrotingen en<br>suppletoire begrotingen | 28   | 29   | 31   | 31   | 34   | 18   |
| Initiatiefwetgeving                                 | 24   | 11   | 16   | 9    | 21   | 23   |
| Tweeminutendebat                                    | 261  | 280  | 170  | 188  | 275  | 265  |
| Dertigledendebat                                    | 41   | 18   | 3    | 4    | 4    | 8    |
| Interpellatiedebat                                  | 0    | 2    | 0    | 0    | 3    | 1    |
| Overig  | 97   | 101  | 75   | 76   | 59   | 59   |

### 3. Moties

#### Aantal ingediend



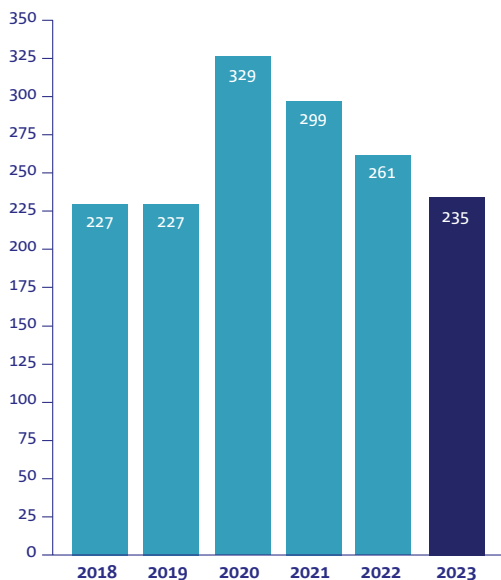
|                                     | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|-------------------------------------|------|------|------|------|------|------|
| Percentage aangenomen van:          |      |      |      |      |      |      |
| - In stemming gebracht <sup>1</sup> | 47   | 54   | 59   | 55   | 55   | 55   |
| - Ingediend <sup>2</sup>            | 36   | 41   | 47   | 47   | 45   | 47   |
| Aantal overgenomen                  | 73   | 29   | 12   | 2    | 73   | 47   |

<sup>1</sup> Dit kunnen ook moties zijn die in een eerder jaar zijn ingediend.

<sup>2</sup> Stemmingen kunnen ook plaatsvinden in een later jaar dan de motie is ingediend.

### 4. Wetsvoorstellen en wetgevingsoverleggen

#### Totaal aan wetsvoorstellen

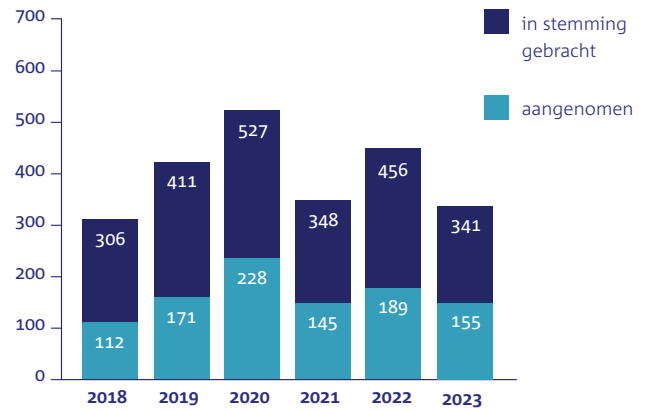
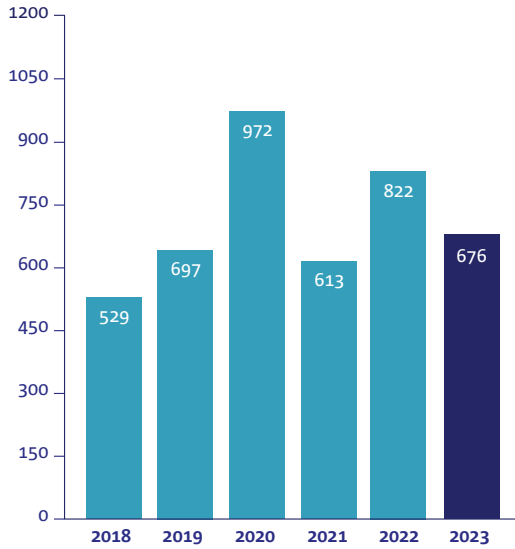


|                                   | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|-----------------------------------|------|------|------|------|------|------|
| Begrotingswetsvoorstellen         | 95   | 89   | 141  | 154  | 137  | 122  |
| Overige regeringswetsvoorstellen  | 115  | 124  | 171  | 131  | 110  | 99   |
| Initiatiefwetsvoorstellen         | 17   | 14   | 17   | 14   | 14   | 14   |
| Wetgevingsoverleggen <sup>3</sup> | 31   | 34   | 75   | 52   | 48   | 24   |

<sup>3</sup> Een wetgevingsoverleg wordt alleen gevoerd over grote en gecompliceerde wetsvoorstellen, waarbij vaak ook sprake is van relatief veel amendementen. Soms ook om de plenaire agenda te ontlasten.

## 5. Amendementen

### Aantal ingediend



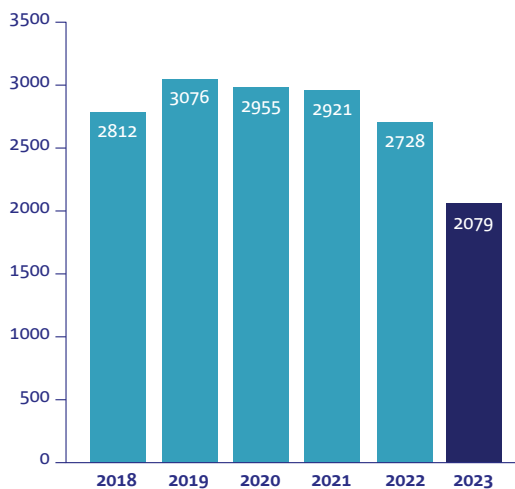
|                                     | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|-------------------------------------|------|------|------|------|------|------|
| Percentage aangenomen van:          |      |      |      |      |      |      |
| - In stemming gebracht <sup>4</sup> | 37   | 42   | 43   | 42   | 41   | 46   |
| - Ingediend <sup>5</sup>            | 21   | 25   | 23   | 24   | 23   | 23   |
| Aantal overgenomen                  | 3    | 0    | 0    | 0    | 0    | 0    |

<sup>4</sup> Dit kunnen ook amendementen zijn die in een eerder jaar zijn ingediend.

<sup>5</sup> Stemmingen kunnen ook plaatsvinden in een later jaar dan het amendement is ingediend.

## 6. Schriftelijke en mondelinge vragen van individuele Kamerleden

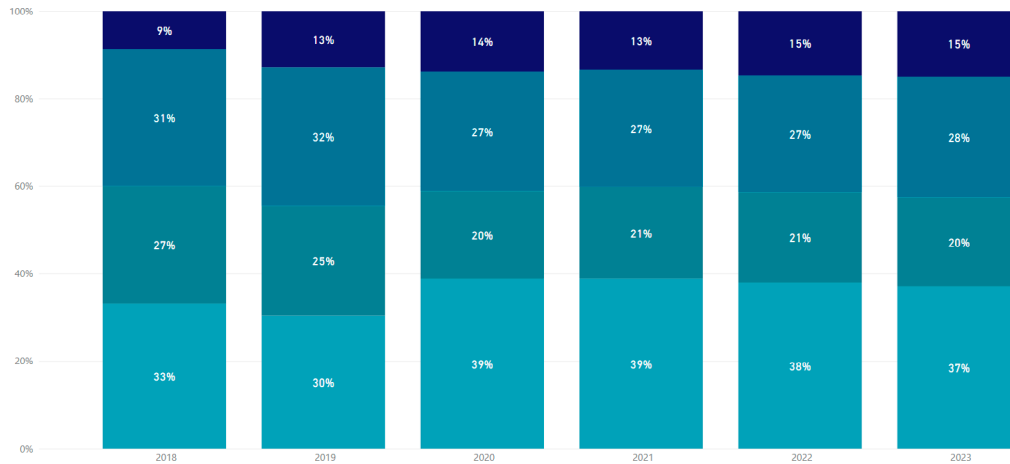
### Aantal schriftelijke vragen



|  | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|--|------|------|------|------|------|------|
| Aangemelde mondelinge vragen             | 1185 | 1275 | 828  | 692  | 1105 | 1100 |
| Mondelinge vragen vragenuur <sup>6</sup> | 131  | 131  | 92   | 78   | 97   | 88   |

<sup>6</sup> Bedoeld zijn de mondelinge vragenreeksen, bestaande uit de vragen van de eerste vraagsteller en de vervolgvragen van andere leden.

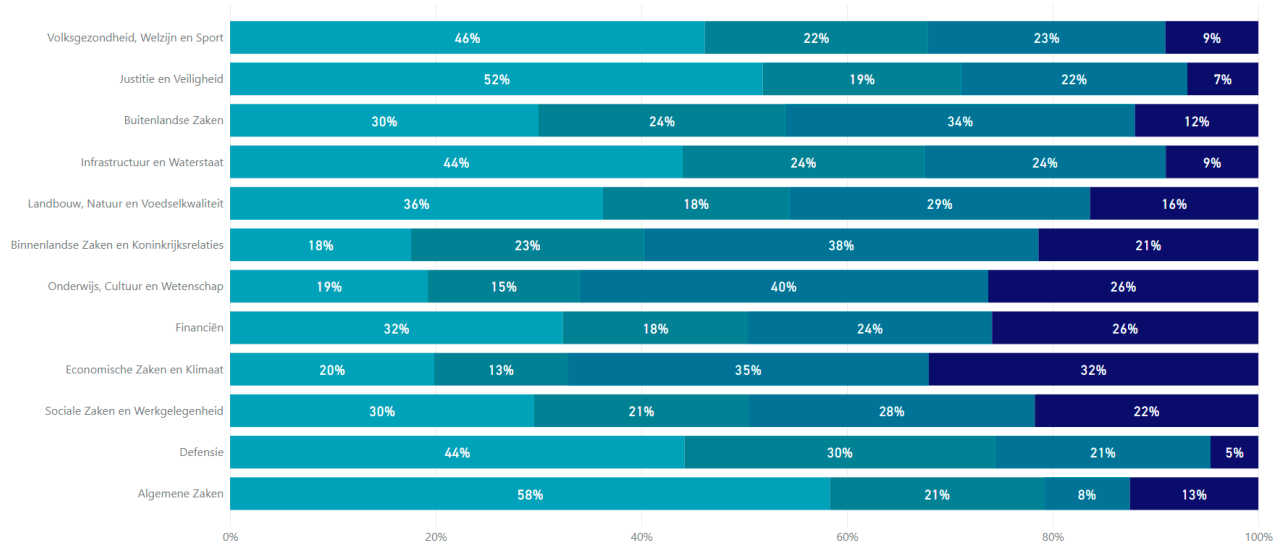
### 6.a Beantwoordingstermijn schriftelijke vragen <sup>7</sup>



<sup>7</sup> Uitgegaan wordt van schriftelijke vragen die zijn beantwoord in het desbetreffende kalenderjaar. Dit kunnen ook schriftelijke vragen zijn die in een eerder jaar zijn ingediend. Uitsluitend beantwoorde vragen worden geteld. In artikel 12.2 van het Reglement van Orde Tweede Kamer is vastgesteld binnen welke termijnen schriftelijke vragen beantwoord moeten zijn.

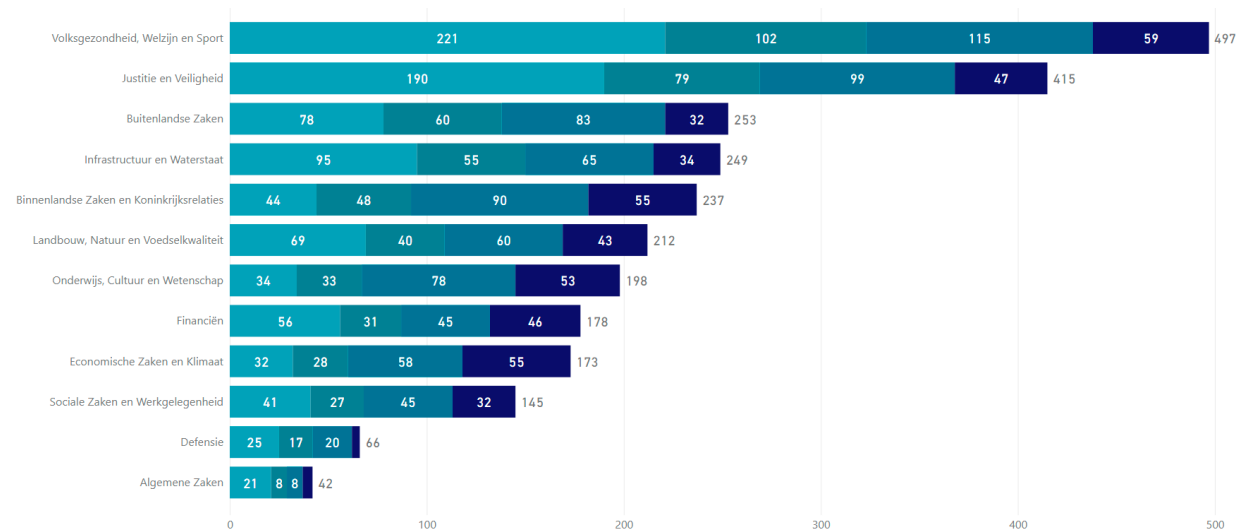
● Antwoord op tijd ● Minder dan één week buiten termijn ● Meer dan één week buiten termijn ● Meer dan één maand buiten termijn

### 6.b Beantwoordingstermijn per ministerie 2023 (%)



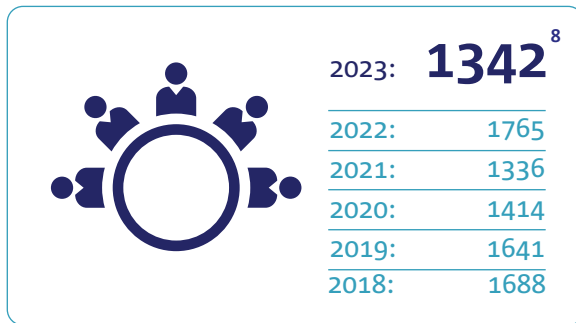
● Antwoord op tijd ● Minder dan één week buiten termijn ● Meer dan één week buiten termijn ● Meer dan één maand buiten termijn

### 6.c Beantwoordingstermijn per ministerie 2023 (aantallen)



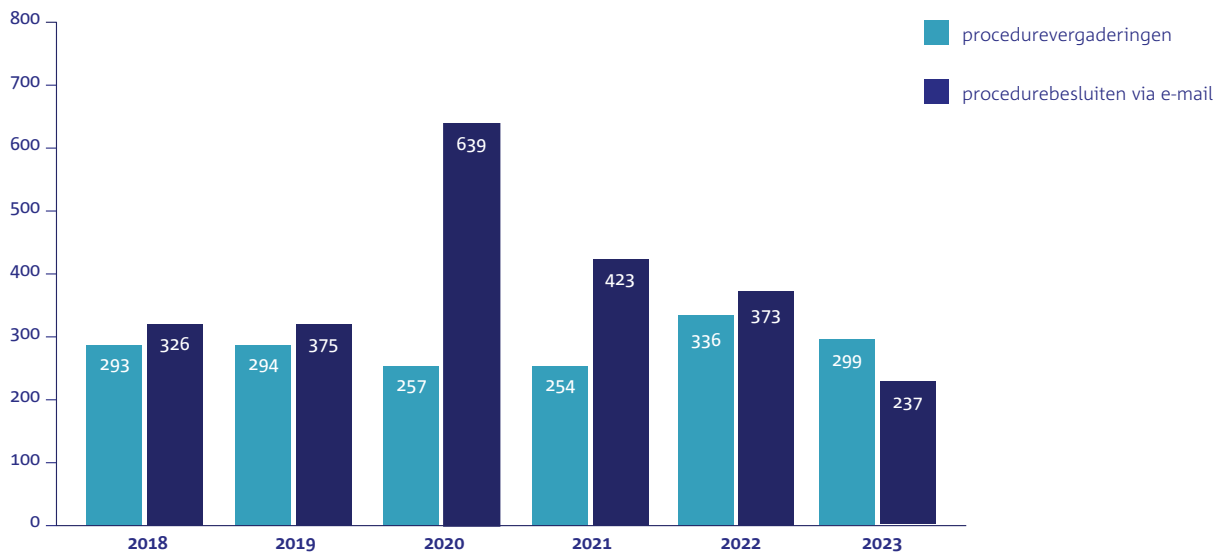
● Antwoord op tijd ● Minder dan één week buiten termijn ● Meer dan één week buiten termijn ● Meer dan één maand buiten termijn

## 7. Aantal commissievergaderingen (alle vormen)

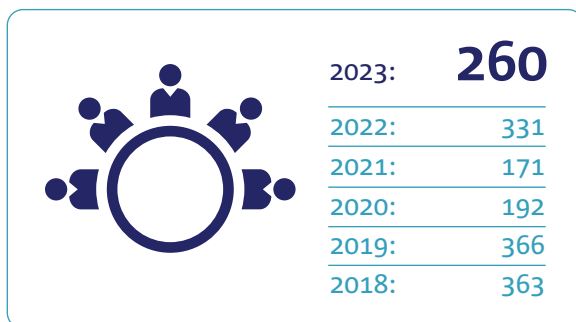


<sup>8</sup> Dit aantal betreft de som van de volgende commissieactiviteiten: commissiedebat, gesprek, hoorzitting, rondetafelgesprek, notaoverleg, procedurevergadering, technische briefing, wetgevingsoverleg, constituerende vergadering, delegatievergadering, ontbijtbijeenkomst Parlement en Wetenschap, petitie, vergadering en verhoor.

## 8. Aantal procedurevergaderingen en procedurebesluiten via e-mail

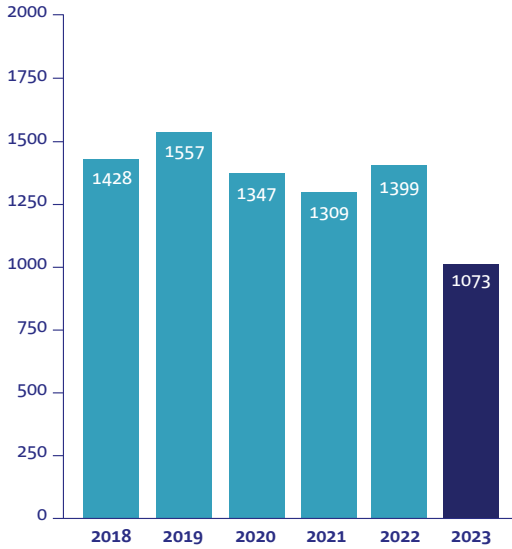


## 9. Aantal commissiedebatten



## 10. Gebruik van informatiebronnen in het constitutionele proces

### Brieven aan regering<sup>9</sup>

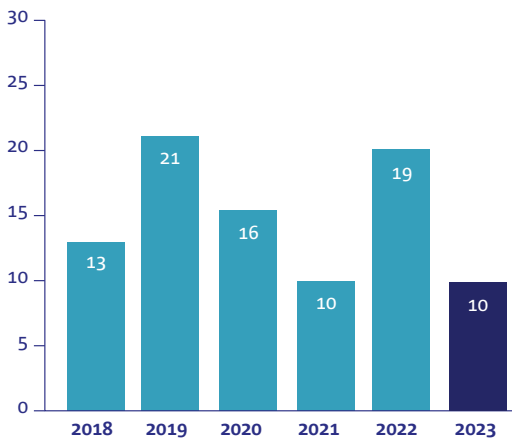


|                          | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|--------------------------|------|------|------|------|------|------|
| Feitelijke vragenlijsten | 276  | 248  | 267  | 245  | 267  | 203  |
| Schriftelijk overleg     | 242  | 265  | 417  | 391  | 368  | 412  |

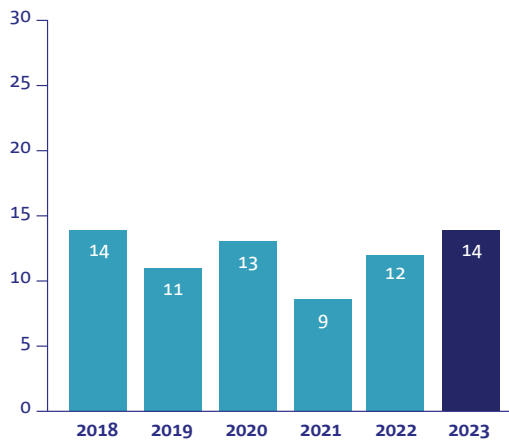
9 Hieronder vallen ook veel verzoeken aan een bewindspersoon om te reageren op een brief van een derde.

## 11. Parlement en Wetenschap<sup>10</sup>

### Aantal wetenschappelijke netwerkverkenningen



### Aantal wetenschappelijke factsheets

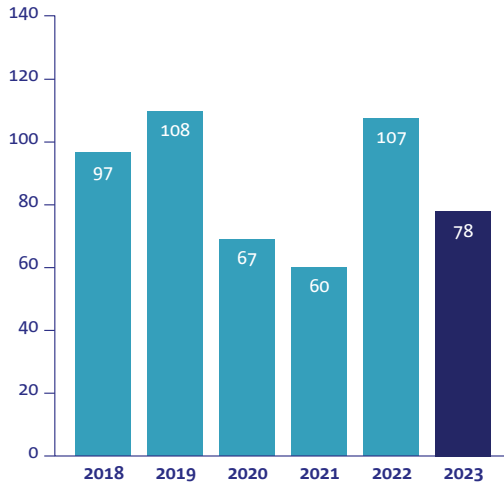


<sup>10</sup> De Tweede Kamer werkt structureel samen met overkoepelende wetenschapsorganisaties om actuele wetenschappelijke inzichten te gebruiken in het parlementaire proces. Dit heeft onder meer geleid tot de hierboven vermelde producten. Zie ook 20. Wetenschappelijke publicaties per commissie.



## 12. Rondetafelgesprekken, hoorzittingen, verhoren en individuele gesprekken

### Rondetafelgesprek<sup>11</sup>



|                                      | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|--------------------------------------|------|------|------|------|------|------|
| Hoorzitting <sup>11</sup>            | 2    | 0    | 30   | 4    | 6    | 7    |
| Verhoor <sup>12</sup>                | -    | -    | 37   | 0    | 68   | 40   |
| Individuele gesprekken <sup>13</sup> | 187  | 208  | 128  | 184  | 193  | 158  |

<sup>11</sup> Tijdens een rondetafelgesprek zitten alle genodigden tegelijkertijd aan tafel om deel te nemen aan de gedachtewisseling, terwijl in een klassieke hoorzitting genodigden één voor één hun inbreng leveren.

<sup>12</sup> Ondervraging onder ede door een parlementaire enquêtecommissie of parlementaire ondervragingscommissie.

<sup>13</sup> Het gaat om gesprekken van een commissie met één persoon of instantie.

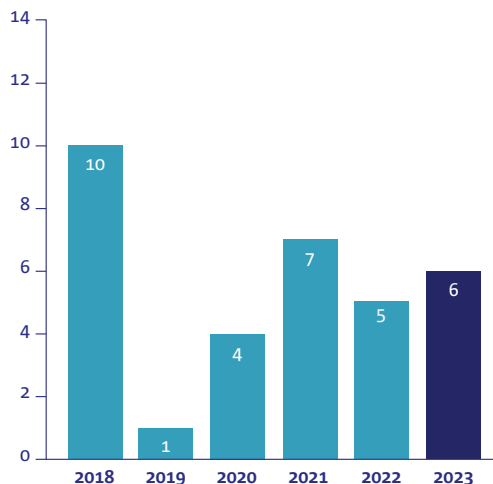
## 13. Aantal initiatiefnota's



|       |           |
|-------|-----------|
| 2023: | <b>14</b> |
| 2022: | 15        |
| 2021: | 14        |
| 2020: | 24        |
| 2019: | 28        |
| 2018: | 14        |

## 14. Europa-instrumenten

### Parlementair voorbehoud



|                          | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|--------------------------|------|------|------|------|------|------|
| Commissievergaderingen   | 64   | 54   | 41   | 35   | 34   | 33   |
| i.v.m. een Europese Raad |      |      |      |      |      |      |
| Schriftelijk overleg     | 36   | 50   | 87   | 69   | 75   | 78   |
| i.v.m. een Europese Raad |      |      |      |      |      |      |
| Subsidiariteitstoetsen   | 2    | 0    | 1    | 0    | 0    | 1    |
| Politieke dialogen       | 1    | 2    | 0    | 2    | 2    | 0    |

### Aantal werkbezoeken aan Europese instellingen in Brussel<sup>14</sup>

|                                | 2018     | 2019     | 2020     | 2021     | 2022     | 2023     |
|--------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|
| Kamer- en commissie-delegaties | 2        | 4        | 3        | 3        | 6        | 6        |
| Rapporteurs Kamercommissies    | 4        | 1        | 1        | 3        | 1        | 0        |
| <b>Totaal</b>                  | <b>6</b> | <b>5</b> | <b>4</b> | <b>6</b> | <b>7</b> | <b>6</b> |

<sup>14</sup> Exclusief de interparlementaire commissiebijeenkomsten georganiseerd door het Europees Parlement en de interparlementaire conferenties georganiseerd door het EU-voorzitterschap.

## 15. Aantal activiteiten van verschillende parlementaire delegaties



| Activiteiten | Jaartotalen | Deelnemers EK | Deelnemers TK |
|--------------|-------------|---------------|---------------|
|--------------|-------------|---------------|---------------|

**Delegatie naar de NAVO-assemblee**

|                       |           |           |           |
|-----------------------|-----------|-----------|-----------|
| Plenaire sessie       | 3         | 4         | 7         |
| Commissie vergadering | 18        | 3         | 2         |
| Delegatievergadering  | 2         | 5         | 7         |
| <b>Totaal</b>         | <b>23</b> | <b>12</b> | <b>16</b> |

**Delegatie naar de parlementaire vergadering van de Raad van Europa**

|                              |           |           |           |
|------------------------------|-----------|-----------|-----------|
| Plenaire sessie              | 4         | 20        | 4         |
| Commissievergadering         | 32        | 13        | 2         |
| Delegatievergadering         | 5         | 22        | 5         |
| Waarnemingsverkiezingsmissie | 3         | 2         | 1         |
| Gesprek                      | 1         | 0         | 0         |
| Voorzittersconferentie       | 1         | 1         | 1         |
| <b>Totaal</b>                | <b>46</b> | <b>58</b> | <b>13</b> |

**Delegatie naar de OVSE-assemblee**

|                              |           |           |          |
|------------------------------|-----------|-----------|----------|
| Plenaire sessie              | 3         | 11        | 1        |
| Commissievergadering/-reis   | 6         | 6         | 0        |
| Delegatievergadering         | 5         | 15        | 3        |
| Waarnemingsverkiezingsmissie | 5         | 11        | 0        |
| Webinar/Seminar              | 2         | 0         | 0        |
| Gesprek                      | 2         | 2         | 0        |
| Overig                       | 2         | 0         | 0        |
| <b>Totaal</b>                | <b>25</b> | <b>45</b> | <b>4</b> |

**Delegatie naar de Benelux interparlementaire assemblee**

|                      |           |           |           |
|----------------------|-----------|-----------|-----------|
| Plenaire sessie      | 3         | 24        | 9         |
| Commissievergadering | 12        | 35        | 9         |
| Delegatievergadering | 4         | 25        | 9         |
| Overige activiteiten | 3         | 10        | 3         |
| <b>Totaal</b>        | <b>22</b> | <b>94</b> | <b>30</b> |



Inter-Parliamentary Union  
For democracy. For everyone.

**Delegatie naar de Interparlementaire Unie**

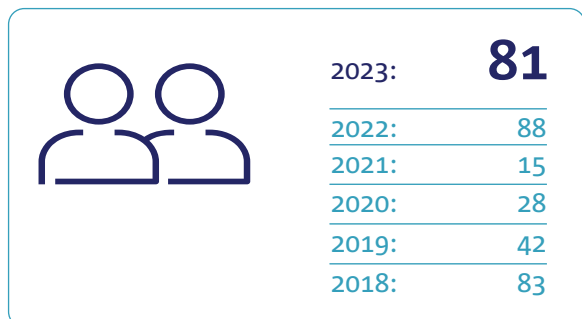
|                        |           |           |          |
|------------------------|-----------|-----------|----------|
| Plenaire sessie        | 2         | 6         | 1        |
| 12+ groepvergadering   | 11        | 12        | 1        |
| Delegatievergadering   | 2         | 7         | 1        |
| Voorzittersconferentie | 1         | 1         | 0        |
| ALV                    | 2         | 11        | 5        |
| Gesprek                | 1         | 0         | 0        |
| <b>Totaal</b>          | <b>19</b> | <b>37</b> | <b>8</b> |

**Delegatie naar de Taalunie**

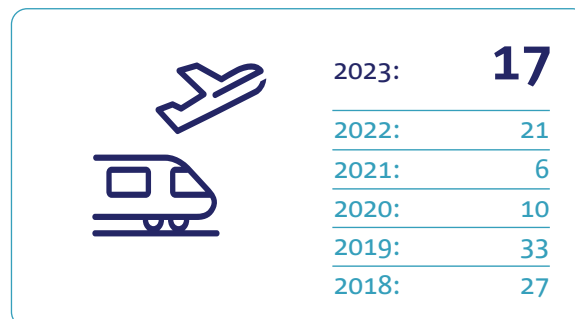
|                       |          |           |           |
|-----------------------|----------|-----------|-----------|
| Plenaire sessie       | 3        | 6         | 6         |
| Delegatievergadering  | 1        | 1         | 3         |
| Overige bijeenkomsten | 3        | 3         | 2         |
| <b>Totaal</b>         | <b>7</b> | <b>10</b> | <b>11</b> |

## 16. Buitenland: ontvangsten en werkbezoeken

### Aantal ontvangsten buitenlandse gasten en delegaties



### Buitenlandse werkbezoeken



## 17. Rapporteurs

### Totaal aantal rapporteurs



### Aantal rapporteurs per commissie

|           | Begroting <sup>15</sup> | EU-rapporteurs | Groot project | Wetenschapstoets | Wetgeving | Overige |
|-----------|-------------------------|----------------|---------------|------------------|-----------|---------|
| Biza      | 1                       | 1              | 0             | 0                | 7         | 3       |
| BuHaOS    | 0                       | 2              | 0             | 0                | 0         | 0       |
| BuZa      | 0                       | 0              | 0             | 0                | 0         | 0       |
| Defensie  | 2                       | 0              | 3             | 0                | 0         | 0       |
| DiZa      | 2                       | 2              | 1             | 0                | 0         | 8       |
| EZK       | 1                       | 8              | 0             | 2                | 4         | 2       |
| EuZa      | 0                       | 4              | 0             | 0                | 2         | 0       |
| Financiën | 1                       | 0              | 0             | 3                | 0         | 10      |
| I&W       | 1                       | 3              | 3             | 0                | 2         | 0       |
| J&V       | 4                       | 0              | 0             | 2                | 5         | 10      |
| KR        | 0                       | 2              | 0             | 0                | 0         | 0       |
| LNV       | 2                       | 5              | 0             | 0                | 2         | 0       |
| OCW       | 0                       | 0              | 0             | 0                | 2         | 0       |
| RU        | 0                       | 0              | 0             | 0                | 0         | 3       |
| SZW       | 0                       | 0              | 0             | 0                | 0         | 0       |
| VWS       | 7                       | 9              | 0             | 0                | 0         | 14      |

<sup>15</sup> Betreft de gehele begrotingscyclus, inclusief jaarverslagen

**18. Contactvormen met burgers en instellingen in aantallen:**

|                                      | 2018      | 2019      | 2020      | 2021       | 2022       | 2023       |
|--------------------------------------|-----------|-----------|-----------|------------|------------|------------|
| Brieven en e-mails <sup>16</sup>     | 5906      | 6045      | 6630      | 5620       | 5656       | 4285       |
| Bezoekers                            | 224.034   | 239.677   | 40.856    | 2588       | 104.707    | 136.168    |
| Tweede Kamer website <sup>17</sup>   | 4.109.019 | 4.472.667 | 7.934.243 | 12.042.191 | 10.639.251 | 10.036.418 |
| App Debat Direct <sup>18</sup>       | 97.300    | 111.679   | 132.648   | 201.209    | 242.835    | 315.893    |
| Debat Direct (website) <sup>19</sup> | 370.015   | 3.682.285 | 5.357.684 | 6.394.805  | 11.015.969 | 6.843.487  |
| Debat Gemist                         | 690.163   | 507.449   | 628.435   | 488.071    | 407.343    | 461.776    |
| X <sup>20</sup>                      | 78.371    | 86.101    | 110.667   | 140.492    | 164.708    | 173.683    |
| Petities                             | 155       | 135       | 78        | 95         | 153        | 118        |
| Gesprekken <sup>21</sup>             | 187       | 208       | 128       | 184        | 193        | 158        |
| Verzoekschriften                     | 197       | 161       | 199       | 184        | 185        | 154        |
| - waarvan behandeld                  | 13        | 10        | 9         | 9          | 2          | -          |
| - ontvankelijk verklaard             | -         | -         | -         | -          | -          | 3          |
| Burgerinitiatieven                   | 13        | 3         | 3         | 1          | 4          | 1          |
| - waarvan behandeld                  | 2         | 1         | 2         | 1          | 4          | -          |
| - ontvankelijk verklaard             | -         | -         | -         | -          | -          | 2          |
| Binnenlandse werkbezoeken            | 60        | 47        | 5         | 25         | 30         | 14         |

<sup>16</sup> Vermeld zijn alleen de brieven en e-mails van burgers en instellingen die rechtstreeks of na doorgeleiding zijn behandeld door een commissie en die zijn geregistreerd. De aantallen ontvangen brieven e.d. zijn dus hoger. Met name de Kamervoorzitter ontvangt veel brieven, waarvan een deel wordt doorgeleid naar een Kamercommissie.

<sup>17</sup> Het betreft zogenoemde "unieke bezoeken": elke keer dat een bezoeker verbinding zoekt met [www.tweedekamer.nl](http://www.tweedekamer.nl)

<sup>18</sup> Totaal aantal downloads.

<sup>19</sup> Som van het aantal unieke bezoekers per dag.

<sup>20</sup> Aantal volgers van het algemeen X-account (@2eKamertweets) van de Kamer.

<sup>21</sup> Aantal, vaak besloten, gesprekken van een commissie met een of meer personen.

## 19. Selectie van verschenen boeken en publicaties in tijdschriften over de Tweede Kamer

Baalen, C. van e.a.

**Het vertrouwen zoek : de kabinetsformatie 2021/22 geëvalueerd**

Nijmegen, 2023

*Evaluatie van de kabinetsformatie van het kabinet-Rutte IV in opdracht van het presidium van de Tweede Kamer.*

Berg, J. van den

**Grenzen aan het parlementair debat**

Nederlands Juristenblad 2023

nr. 3 blz. 210 t/m 218

*De traditie van overleg in de parlementaire omgangscultuur lijkt plaats te maken voor niet alleen verruwing maar ook verbeten polarisatie.*

Borgman, W. e.a.

**Jaarboek Parlementaire Geschiedenis 2023. Een kwestie van tijd : de factor tijd in de politiek**

Amsterdam, 2023

*De rol van de tijd in de politiek wordt vanuit uiteenlopende invalshoeken belicht.*

Bovend'Eert, P.P.T.

**Reactie op Joop van den Berg, 'Grenzen aan het parlementair debat'**

Nederlands Juristenblad 2023

nr. 11 blz. 854 t/m 855

*Reactie waarbij wordt ingegaan op de beschouwing van Van den Berg op het verschijnsel van de gedragscodes in het parlement.*

Broeksteeg, J.L.W. e.a.

**De parlementaire enquête kritisch beschouwd**

Deventer, 2023

*Inzicht wordt gegeven in de laatste (juridische) stand van zaken rondom het parlementaire enquêterecht. Centraal staan juridische vragen over geheimhouding en de positie van getuigen en deskundigen.*

Buijijnc, K. e.a.

**Gebruik van het Binnenhof**

S.l., 2023

*Geïllustreerd met foto's wordt de parlementaire geschiedenis verteld, waarbij de gebruikers van het Binnenhof aan het woord komen.*

Cruyningen, A. van

**Het Huis van Thorbecke : de geschiedenis van de parlementaire democratie**

Utrecht, 2023

*Centraal staat de grondwetsherziening van 1848 en de daaropvolgende ontwikkelingen. Ook actuele problemen rond verharde parlementaire omgangsvormen en het gebrek aan vrouwen in de politiek worden aan de orde gesteld.*

Dirksen, D. e.a.

**Grensoverschrijdend gedrag door Kamerleden**

Ars Aequi 2023

nr. 6 blz. 423 t/m 433

*De gedragscode voor de Tweede Kamer kent geen duidelijke regels voor grensoverschrijdend gedrag door parlementariërs. Onderzocht wordt in hoeverre de uitgebreide Britse regelgeving en procedure hiervoor wellicht inspiratie kunnen bieden voor een Nederlandse regeling.*

Geertjes, G.J. e.a.

**De verkenningfase in de kabinetsformatie : regels versus ruimte**

Nederlands Juristenblad 2023

nr. 38 blz. 3294 t/m 3302

*De verkenningfase in het formatieproces wordt ontrafeld en er worden suggesties gedaan om de rol van de verkenner duidelijker af te bakenen.*

Heringa, A.W. e.a.

**De Grondwet van 1848 tot nu: ontwikkelingsgeschiedenis, cruciale leerstukken en toekomstperspectief**

Den Haag, 2023

Klinkers, L.

**Over bekwaamheid en geschiktheid van politieke ambtsdragers : alleen voor ongeschoolde arbeid en het politieke ambt is nog geen diploma nodig**

S.l., 2023

*Gesteld wordt dat het politieke systeem in een diepe crisis zit door onvoldoende bekwaamheid en geschiktheid om met gezag het volk te vertegenwoordigen.*

Korteweg, A.

**Het Haagse moeras : stilstand en verandering in de Nederlandse politiek**

Amsterdam, 2023

*Ingegaan wordt op de vraag hoe de Binnenhof-bewoners en hun door de jaren heen opgebouwde en ingesloten systeem reageren op de grote veranderingen in de wereld om hen heen.*

Lochem, P.J.P.M. van

**Versterking van de parlementaire wetgeving. Een nieuwe poging na 'Ongekend onrecht'**

Regelmaat 2023

nr. 1 blz. 72 t/m 84

*Ingezoomd wordt op de twee meest concrete voorstellen van de werkgroep-Van der Staaij: de versterking van de ambtelijke ondersteuning voor Kamerleden en het werken met wetgevingsrapporteurs.*

Maat, B. e.a.

**Functie elders : achter de schermen van een onstuimig crisisjaar**

Amsterdam, 2023

*Beschouwing in woord en beeld van het politieke jaar 2021.*

Pasterkamp, B.

**Liegend de Tweede Kamer in. Bestaan er voldoende waarborgen tegen een Nederlandse George Santos?**

Nederlands Juristenblad 2023

nr. 27 blz. 2262 t/m 2270

*Onderzocht wordt of de Nederlandse regelgeving voldoende bescherming biedt tegen Kamerleden die hebben gelogen over hun eigen achtergrond en of de Amerikaanse regelgeving inspiratie biedt voor verbetering.*

Teeuw, J.

**Ik wil er niets van weten : hoe visie, kennis en tijd uit Den Haag verdwenen**

Hilversum, 2023

*Onderzoek naar de structurele veranderingen in de totstandkoming van beleid van de rijksoverheid vanaf het einde van de jaren zestig.*

Trapman, L.S.A. e.a.

**De Wet op de politieke partijen**

Nederlands Juristenblad 2023

nr. 6 blz. 428 t/m 447

*Themanummer waarin het conceptwetsvoorstel Wet op de politieke partijen (Wpp) wordt besproken.*

Trapman, L.S.A. e.a.

**Integriteit en transparantie**

Tijdschrift voor Constitutioneel Recht 2023

nr. 2 blz. 69 t/m 136

*Themanummer over integriteit en transparantienormen voor politieke partijen, parlementariërs, ministers, staatssecretarissen en rechters.*

Tromp, J. e.a.

**Wantrouwen in de wandelgangen : hoe pers en politiek van elkaar vervreemd raakten**

Amsterdam : 2023

*Blik achter de schermen op de veranderde Haagse cultuur en in het kielzog daarvan de verkilde omgangsvormen tussen pers en politiek.*

Verhoeven, K.

**De democratie crasht : politieke onmacht in het digitale tijdperk**

Amsterdam, 2023

*Gesteld wordt dat digitalisering en politiek moeilijk samen gaan en digitale technologie als een sluipmoordenaar de rechtsstaat bedreigt.*

Voermans, W.

**Onze constitutie : de geschreven en ongeschreven regels van het Nederlandse staatsbestel**

Amsterdam, 2023

*Beschrijving van (de geschiedenis van) het Nederlandse constitutionele bestel.*

## 20. Wetenschappelijke publicaties per commissie

De Tweede Kamer werkt structureel samen met overkoepelende wetenschapsorganisaties om actuele wetenschappelijke inzichten te gebruiken in het parlementaire proces. Dit heeft onder meer geleid tot de hierna volgende publicaties.

### Commissie Binnenlandse Zaken

**P.P.T. Bovend'Eert, J.L.W. Broeksteeg, S.A.J. Munneke en J.J.J. Sillen**  
[De reikwijdte van de inlichtingenplicht van artikel 68 van de Grondwet](#) (factsheet)

*Schets van de ontwikkelingen rondom artikel 68 Grondwet sinds 2002 en reflectie op een aantal recente kabinetsbrieven over onder meer de omgang met ambtelijke concepten van documenten, vertrouwelijke politieke contacten en het openbaar maken van appberichten.*

### Commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

**D. Grobbee en H. Voogdt-Pruis**  
[Mondiale gezondheidsstrategie](#) (factsheet)

*Analyse van de mondiale gezondheidsstrategie van Duitsland, Frankrijk en Noorwegen. Geconcludeerd wordt dat Nederland meerwaarde kan leveren in internationale context door goed tussen ministeries samen te werken. Gesteld wordt ook dat er een platform moet zijn voor samenwerking tussen sectoren.*

#### F. Baetens

[Nederlandse bijdrage aan de ontwikkeling van Afrikaanse landen in de mondiale waardeketen](#) (factsheet)

*Verkend wordt hoe Nederland wel en/of niet een bijdrage kan leveren aan de deelname van Afrikaanse landen aan de mondiale waardeketen. Er is speciale aandacht voor 'stepping stone'-landen, de positie van landen in waardeketen, handelsbetrekkingen en Nederlandse beleidsinstrumenten die kunnen bijdragen.*

**S. Brakman en C. van Marrewijk**  
[Afrika: handel en waardeketen](#) (factsheet)

*Geconcludeerd wordt dat deelname aan internationale waardeketen mogelijkheden biedt voor snelle economische ontwikkeling, aangezien het land zich dan op slechts een deel van het productieproces hoeft te richten. Er blijven wel grote uitdagingen om in waardeketen mee te doen.*

**S. Lijfering, A. Kazimierzuk, C. Uche, A. Akinyoade en M. Dekker**  
[Afrika: hulp & handel in perspectief – lessen uit het veld](#) (factsheet)

*Inzichten worden gedeeld over de rol en impact van Nederlandse bedrijven in mondiale waardeketen op het Afrikaanse continent.*

### Commissie Defensie

**D. Zandee en A. Stoetman**  
[Europese Defensiecapaciteiten en de Nederlandse inspanning](#) (rapport)

*Onderzoek naar de belangrijkste Europese tekortkomingen aangaande defensiecapaciteiten (volgens NAVO en EU) en hoe de Nederlandse defensie-inspanningen zich hiertoe verhouden en waarop Nederland zou moeten inzetten.*

### Commissie Economische Zaken en Klimaat

**M. de Vries, N. Mouter, C. Tuit, S. Spruijt, A. Munyasya en A. Amezian**  
[Burgerkeuzes in kaart: resultaten van de Nationale Klimaatraadpleging 2023](#) (rapport)

*De raadpleging laat zien dat er door burgers veel waarde wordt gehecht aan energieonafhankelijkheid en dat er relatief breed draagvlak is voor maatregelen om niet duurzame consumptie terug te brengen, onder voorwaarde van het gelijktijdig investeren in alternatieven en rekenschap geven van rechtvaardigheidsprincipes.*

**S. Lavrijssen en M. Mulder**  
[Energiewet \(positie consument\)](#) (wetenschapstoets)

### Commissie Europese Zaken

**G.J. Brandsma, M. van Keulen en E. Mastenbroek**  
**Wetenschappelijke publicatie**  
[Controle door overzicht. Een vergelijkend onderzoek naar de informatievoorziening aan nationale parlementen over beleidsvorming in de Europese Unie en lessen voor de Tweede Kamer](#)

*In dit onderzoek wordt de EU-informatievoorziening van een aantal parlementen in Europese lidstaten vergeleken en wordt gekeken naar het verschil tussen theorie en praktijk. Het doel van het onderzoek is dat Kamerleden de ervaringen uit een aantal parlementen die een goede EU-informatiepositie hebben, mee kunnen nemen in hun appreciatie van de Europawet en in de wetsbehandeling daarvan.*

### Commissie Financiën

**A. Verhage en K. van Wingerde**  
[Wetsvoorstel Verbetering bestrijding van heling, witwassen en daaraan ten grondslag liggende vermogensdelicten](#) (wetenschapstoets)

### Commissie Infrastructuur en Waterstaat

**B. van Wee en E. van der Werff**  
[Betalen naar gebruik](#) (factsheet)

*De Vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat besloot vorig jaar om in het kader van haar kennisagenda een parlementaire verkenning uit te voeren naar het thema Betalen naar Gebruik. Deze factsheet geeft antwoorden op een aantal vragen over het dossier Betalen naar Gebruik.*

### Commissie Justitie en Veiligheid

**A. Verhage en K. van Wingerde**  
[Wetsvoorstel Verbetering bestrijding van heling, witwassen en daaraan ten grondslag liggende vermogensdelicten](#) (wetenschapstoets)

**S. Meijer**  
[Voortgezet crimineel handelen in detentie](#) (factsheet)

*Aandacht wordt besteed aan de te verwachten (neven)effecten (op de rechten van de individuele gedetineerde) van de voorgestelde wijziging van de Penitentiaire beginselenwet en of er minder ingrijpende alternatieven denkbaar zijn.*

**F. de Jong en S.S. Buisman**  
[Rapportage van de universiteiten over Boek 1 van het wetsvoorstel voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering](#)

**L. Stevens en M.I. Fedorova**  
[Rapportage van de universiteiten over Boek 2 van het wetsvoorstel voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering](#)

**J.M.W. Lindeman en L. van Lent**  
[Rapportage van de universiteiten over Boek 3 van het wetsvoorstel voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering](#)

**S.M.A. Lestrade, M.J. Dubelaar en M.A.P. Timmerman**  
[Rapportage van de universiteiten over Boek 4 van het wetsvoorstel voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering](#)

**J.S. Nan en M.A.P. Timmerman**  
[Rapportage van de universiteiten over Boek 5 van het wetsvoorstel voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering](#)

*Adviezen over het wetsvoorstel voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering.*

**R. Torenvlied, M. Moorkam, S. Couwenberg en M.A. Heldeweg**

[Leren van twee vuurwerkrampen: nieuwe inzichten in het verleden, gevaren in het heden, handvatten voor de toekomst](#) (rapport)

*Centraal staat de vraag wat de rol van de rijksoverheid is geweest bij de vuurwerkrampe van Enschede en wat de rijksoverheid heeft geleerd – of had kunnen leren – van de vuurwerkrampen van Culemborg en Enschede.*

**Commissie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)**

**B. Bos en J. Grin**

[Beleidsvoorstel Fieldlabs](#) (wetenschapstoets)

**B. Bos en J. Grin**

[Het beleidsvoorstel Innovatie op het boeren](#) (wetenschapstoets)

**Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap**

**B. Vinkenburg en S. Branten**

[Groeipotentie voor de culturele sector door bijdragen aan maatschappelijke opgaven](#) (rapport)

*Onderzoek naar de randvoorwaarden die de groeipotentie van de sector kunnen bevorderen.*

**Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid**

**R. Oomkens, N. Jungmann, T. Madern en J. Dijkers**

[Versterken kennisbasis rondkomen bij werkenden](#) (rapport)

*Centraal staat welke antwoorden op de door de vaste Kamercommissie SZW gestelde onderzoeksvragen over rondkomen bij werkenden zijn te halen uit (welke) bestaande literatuur en welke antwoorden nog niet.*

**G. Enthoven**

**Instituut Maatschappelijke Innovatie**

[De menselijke maat : literatuuronderzoek](#)

*Beantwoording van onderzoeksvragen over Menselijke Maat: recht doen aan de belangen van burgers bij de totstandkoming en uitvoering van beleid, wet- en regelgeving.*

**Commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport**

**P. Nanayakkara, H. Haak, F. Bosch, J. Sikkens en F. Ouwehand**

[Spoedzorg in Nederland: van historische ontwikkeling tot huidige knelpunten](#) (factsheet)

*Onderzoek naar de historische ontwikkeling van spoedzorg in Nederland en de huidige knelpunten in de organisatie, kwaliteit en toegankelijkheid (beschikbaarheid en bereikbaarheid) van de spoedzorg.*

**M. Buijsen**

[Ruimte voor onderzoek naar oversterfte](#) (factsheet)

*Over de mogelijkheden die wet- en regelgeving biedt om onderzoek te doen naar de oorzaken van oversterfte.*

**C. Ploem**

**Wetenschappelijk factsheet**

[Ruimte voor onderzoek naar oversterfte](#) (factsheet)

*Over de mogelijkheden die wet- en regelgeving biedt om onderzoek te doen naar de oorzaken van oversterfte.*

